

28. 8. 2003

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Orgán státu jako účastník exekučního řízení

Je-li státnímu (správnímu) orgánu (nikoli přímo státu) uložena v souladu s ustanovením § 250k odst. 1 o.s.ř. povinnost (k náhradě nákladů řízení), splní ji (nestanoví-li zákon jinak) právě tento orgán. Neplní-li tento orgán dobrovolně, výkon rozhodnutí bude směřovat vůči tomuto orgánu.

Je-li státnímu (správnímu) orgánu (nikoli přímo státu) uložena v souladu s ustanovením § 250k odst. 1 o.s.ř. povinnost (k náhradě nákladů řízení), splní ji (nestanoví-li zákon jinak) právě tento orgán. Neplní-li tento orgán dobrovolně, výkon rozhodnutí bude směřovat vůči tomuto orgánu.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 20 Cdo 2195/2001, ze dne 18.12.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci výkonu rozhodnutí oprávněného N. T. D. proti povinnému Policejnímu prezídiu ČR, Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie, se sídlem v Praze 3, Olšanská 2, příkazáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, pro 4.225,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 3 pod sp. zn. 23 E 1413/99, o dovolání oprávněného proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 1.6.2001, č.j. 18 Co 110/2001-22, tak, že usnesení Městského soudu v Praze ze dne 1.6.2001, č.j. 18 Co 110/2001-22, a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 18.1.2001, č.j. 23 E 1413/99-17, se zrušují, a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 3 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Odvolací soud potvrdil usnesení, jímž soud prvního stupně zastavil řízení o výkon rozhodnutí, když dospěl k závěru, že řízení bylo postiženo neodstranitelným nedostatkem podmínky řízení spočívajícím v nedostatku způsobilosti povinného být účastníkem řízení (§ 104 odst. 1 o.s.ř.). Okolnost, že exekučním titulem byla právě tomuto subjektu uložena vymáhaná povinnost, pokládal odvolací soud za nerozhodnou, neboť do řízení o výkon rozhodnutí ustanovení § 250 odst. 4 a § 250k odst. 1 o.s.ř. již nezasahují.

Oprávněný ve včasné dovolání především namítl, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř.). Zásadní právní otázkou podle jeho názoru je, zda správní orgán, který je - právem - ve výroku titulu výslovně označen jako ten, kdo má povinnost plnit, může být účastníkem řízení, v němž jde o její nucené splnění. Oproti odvolacímu soudu dovolatel na tuto otázku odpovídá kladně.

Povinný ve vyjádření k dovolání uvedl, že napadené rozhodnutí nemá po právní stránce zásadní význam, v důsledku čehož by mělo být jako nepřípustné odmítnuto.

Jelikož rozhodnutí soudu prvního stupně a soudu odvolacího byla vydána dne 18.1.2001, resp. 1.6.2001, Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění zákona č. [30/2000](#) Sb. (dále též jen „o.s.ř.“), tj. ve znění účinném od 1.1.2001 (srov. bod 17. části dvanácté, hlavy I, zákona č. [30/2000](#) Sb.).

Dovolání je přípustné, neboť usnesením odvolacího soudu bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení podle § 104 odst. 1 o.s.ř. (§ 239 odst. 2 písm. a/ o.s.ř.).

Jelikož dovolací soud je zásadně vázán uplatněným dovolacím důvodem (§ 242 odst. 3 o.s.ř.), je předmětem dovolacího přezkumu správnost právního posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř.) ve vztahu k otázce, zda subjekt, označený jako Policejní prezidium České republiky, Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie, se sídlem v Praze 3, Olšanská 2, má způsobilost být (jakožto povinný) účastníkem řízení o výkon rozhodnutí, jímž mu byla uložena povinnost (k náhradě nákladů řízení podle § 250k odst. 1 o.s.ř.).

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu sice správně určenou nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Z obsahu spisu vyplývá, že rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 28.9.1999, č.j. 38 Ca 140/99-15, bylo uloženo žalovanému Policejnímu prezidiu České republiky, Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie zaplatit žalobci (N. T. G.) náklady řízení ve výši 4.225,- Kč; dle vyznačené doložky nabyt uvedený rozsudek dne 26.10. 1999 právní moci.

Podle ustanovení § 251 o.s.ř., nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí.

Výkon rozhodnutí lze nařídit zásadně jen ve prospěch toho, kdo má podle titulu právo, a jen proti tomu, kdo má podle exekučního titulu tomuto právu odpovídající povinnost (srov. § 256 o.s.ř.).

Aktivně legitimovaným je tedy ten (procesně) oprávněný, jemuž svědčí právo z rozhodnutí nebo jiného titulu, jenž má být vykonán, a pasivně legitimovaným ten (procesně) povinný, komu je tímto titulem uložena povinnost. Oprávněný, kterému právo z titulu nesvědčí, nemá v exekučním řízení legitimaci aktivní, a povinnému, jemuž podle titulu povinnost uložena nebyla, nesvědčí legitimace pasivní (okolnosti významné z hlediska ustanovení § 256 odst. 1 o.s.ř. se zde ponechávají stranou).

V souladu s tím označil oprávněný v dané věci povinného, neboť jemu povinnost plnit titulem uložena byla.

Posouzení návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí z hledisek věcných je však nutno lišit od jeho hodnocení v rovině procesní, pro niž jsou charakteristické především otázky správnosti a úplnosti návrhu (§ 254 odst. 1, § 261, § 43 odst. 1 o.s.ř.) a existence tzv. podmínek řízení o výkon rozhodnutí

(§ 254 odst. 1, § 103 a násl. o.s.ř.). Jestliže nedostatky určení subjektu povinného nelze odstranit postupy podle § 43 odst. 1 o.s.ř. (jakožto výraz nesprávného nebo neúplného označení jinak způsobilého účastníka), půjde zpravidla o vadu, spočívající v nedostatku způsobilosti (správně a úplně) označeného subjektu být účastníkem řízení, tedy o vadu neodstranitelnou, jejímž důsledkem je, že řízení o výkon rozhodnutí soud zastaví (§ 104 odst. 1 o.s.ř.).

Podle § 19 o.s.ř. má způsobilost být účastníkem řízení ten, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti; jinak ten, komu ji zákon přiznává.

Posuzováno z hlediska tohoto ustanovení, věty před středníkem, byla povinnost titulem výkonu uložena tomu, kdo způsobilost mít práva a povinnosti jinak nemá (viz Stanovisko pléna Nejvyššího soudu z 22.1.1997, PlsN 2/96, uveřejněné pod č. 11/1997 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

V exekučním řízení se však významně prosazuje určení způsobilosti být jeho účastníkem, jež není odvozeno ze způsobilosti mít práva a povinnosti, a kdy je tato způsobilost konkrétnímu subjektu přiznána zákonem (§ 19, věta za středníkem, o.s.ř.). To se především týká řízení o výkon titulů podle § 274 písm. e/ a f/ o.s.ř., v nichž oprávněnými - a tedy způsobilými účastníky exekučních řízení - jsou různé správní orgány, finanční orgány, resp. orgány sociálního zabezpečení, jež mimo toto zákonné určení (a jím stanovené meze) způsobilost být účastníky občanského soudního řízení nemají.

Způsobilost být účastníkem (exekučního) řízení ve smyslu § 19, věty za středníkem, o.s.ř., stanoví zákon buď výslovně (viz ustanovení § 1 odst. 2, věty druhé, zákona č. [337/1992](#) Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů) nebo implicitně, tím, že určitý subjekt povolává k určitému procesnímu návrhu; tak je tomu kupříkladu v režimu působnosti zákona č. [71/1967](#) Sb., o správním řízení (správního řádu), ve znění pozdějších předpisů, jestliže podle jeho ustanovení § 72 odst. 2 účastník řízení nebo vymáhající správní orgán mohou podat návrh na soudní výkon rozhodnutí (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.7.1999, sp. zn. 20 Cdo 2539/98, uveřejněné pod č. 56/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Vykonávané rozhodnutí bylo vydáno v řízení upraveném v části páté, hlavě druhé o.s.ř., o žalobách proti rozhodnutím správních orgánů. Podle § 250k odst. 1 o.s.ř. platí, že měl-li žalobce úspěch zcela nebo zčásti, soud mu proti žalovanému přizná právo na úplnou nebo částečnou náhradu nákladů řízení; podle § 250 odst. 4 o.s.ř. je žalovaným správní orgán, který rozhodl v posledním stupni, nebo správní orgán, na něž jeho působnost přešla.

Zákon zde tedy nezvolil úpravu, kterou v obdobné situaci užil v ustanovení § 142 odst. 4 o.s.ř.

Správní orgán, proti němuž směřovala žaloba podle § 247 a násl. o.s.ř., byl nezpochybnitelně způsobilým účastníkem - nalézacího - řízení, v němž mu byla uložena povinnost (§ 250k odst. 1 o.s.ř.); kritickou otázkou, jež se klade, je, zda tuto způsobilost být účastníkem si správní orgán zachovává i v řízení o nucený výkon této povinnosti.

Oproti odvolacímu soudu je přiléhavé na ni odpovědět kladně.

Exekuční principy nepočítají s tím, že exekuci coby formu státního donucení (a to donucení v právu krajního) bude potřebné uplatnit i proti státu samotnému. Nevysloveným předpokladem naopak je, že stát netřeba - jím samým - nutit k splnění jemu uložené povinnosti, resp. že takovou povinnost splní dobrovolně; proto je nutné tyto principy aplikovat (jen) přiměřeně.

Z nich se takto podává, je-li státnímu (správnímu) orgánu (nikoli přímo státu) uložena v souladu s ustanovením § 250k odst. 1 o.s.ř. povinnost (k náhradě nákladů řízení), že ji splní (nestanoví-li zákon jinak) právě tento orgán; jinak než svými orgány stát zásadně jednat nemůže. Vyzval-li oprávněný právem (podle titulu) tento orgán k dobrovolnému plnění, je logické, aby také proti němu, jestliže výzvu pominul, se dožadoval splnění nuceného. Obdobou metody, jejímž uplatněním se dovozuje způsobilost správního orgánu být účastníkem exekučního řízení na základě citovaného ustanovení § 72 odst. 2 zákona č. [71/1967](#) Sb., se tedy dospívá k závěru, že je namístě, aby správní orgán, povinný podle § 250k odst. 1 o.s.ř., byl i povinným exekučně; aby jím být mohl, musí mu být přiznána odpovídající způsobilost být účastníkem takového řízení, a ustanovení § 19, věta za středníkem, o.s.ř. je tomu přiměřeným rámcem.

Jinou věcí (oproti úsudku, zda správní orgán determinovaný ustanovením § 250k odst. 1 o.s.ř. má způsobilost být účastníkem řízení o výkon rozhodnutí) je, zda je také subjektem materiálně způsobilým k tomu, aby v jeho právních poměrech byla exekuce i provedena. Ani zde však není překážek, jestliže podle § 38 zákona č. [218/2000](#) Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, platí, že závazky vzniklé z činnosti organizačních složek jsou (sice) závazky státu, ale že je v účetnictví vede a jménem státu jako jejich nositele plní ta organizační složka, z jejíž činnosti vznikl nebo s ní souvisí, anebo které přísluší hospodařit s majetkem, s nímž závazek souvisí.

Není tedy dostatečného důvodu, aby oprávněný z rozhodnutí podle § 250k odst. 1 o.s.ř. byl nucen se obracet proti (coby povinnému) subjektu jinému, než ve vykonávaném rozhodnutí označenému, totiž proti státu, jak mínil odvolací soud; na druhé straně tím není řečeno, že možnost vést takový výkon rozhodnutí, kdy by za stát vystupoval příslušný státní orgán (§ 21a odst. 1, § 250k odst. 1 o.s.ř.), je vyloučena.

Jestliže odvolací soud vycházel v otázce způsobilosti povinného být účastníkem daného řízení z jiného názoru, spočívá jeho rozhodnutí na nesprávném právním posouzení věci, a dovolatel uplatnil dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř. právem.

Dovoláním napadené rozhodnutí proto správné není (§ 243b odst. 2 o.s.ř.), pročež je Nejvyšší soud zrušil, a jelikož důvody, pro něž bylo zrušeno, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i je, a tomuto soudu věc vrátil k dalšímu řízení (§243b odst. 3 o.s.ř.).

Další články:

- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)
- [Mimosmluvní odměna při společném zastupování více osob](#)
- [Nepřiznané koalice](#)
- [Společnost s podíly 50:50 – právní rizika patových situací a jejich smluvní řešení](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 34: Jednání za společnost – prokura](#)
- [Jak nastavit smlouvy s dodavatelem podle nové právní úpravy kybernetické bezpečnosti?](#)
- [Vada koupené věci – kdy zjištěné nedostatky zakládají kupujícímu práva z vadného plnění a kdy nikoliv?](#)
- [Smluvní autonomie vs. ochrana slabší strany v moderním kontraktačním právu](#)
- [Reklamace vad stavby](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)